

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ
ФЕСТИВАЛЬ
ІННОВАЦІЙ**

**КРУГЛИЙ СТІЛ
«РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА В
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА
НАУКОВИХ УСТАНОВАХ
УКРАЇНИ»**

**16 травня 2019 рік
м. Київ**

УДК 338.24:37.014.54(477):378.112

Розвиток академічного підприємництва
в закладах вищої освіти та наукових
установах України:
Круглий стіл (м. Київ, 16 травня 2019),
відп. ред. Д.Ю. Чайка. – К., 2019. – 128 с.

Розглянуто актуальні питання перспективи розвитку академічного підприємництва у вітчизняних закладах вищої освіти та наукових установах; проаналізовано світовий досвід управління в системі вищої освіти та ключові аспекти академічного підприємництва. Визначено проблеми нормативно-правового забезпечення комерціалізації науково-технічних розробок в контексті регіонального інноваційного потенціалу.

Розміщена у збірнику інформація, сприятиме розв'язанню нагальних проблем в процесі становлення академічного підприємництва в Україні та може бути використана вченими, викладачами, науковцями, державними службовцями центральних і місцевих органів виконавчої влади, до сфери інтересів яких належать питання академічного підприємництва та впровадження інновацій.

Редакційна колегія: Д.Ю. Чайка (відпов. ред.), О.В. Прудка, О.В. Двигун.

ЗМІСТ

МОЖЛИВОСТІ І ВИКЛИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ СЕРЕДОВИЩ В УНІВЕРСИТЕТАХ ТА НДІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ І.І. Кульчицький, О.І. Кульчицький <i>ГО Агенція Європейських Інновацій</i>	5
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ К.В. Бондаревська <i>Дніпровський національний університет ім. О.Гончара</i>	10
РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ К.В. Мазур <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	14
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ТРЕНДОВА ВИМОГА ДО СИНЕРГІЇ НАУКИ ТА ЕКОНОМІКИ М.О. Нежива <i>Київський національний торговельно-економічний університет</i>	19
НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Л.О. Дроздовська <i>Львівський національний університет імені Івана Франка</i>	22
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА О.Ю. Лушнікова <i>Криворізький державний комерційно-економічний технікум</i>	27
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ О.Г. Кубай <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	31
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ СИСТЕМНІ ІННОВАЦІЇ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЮ НАУКОВИХ РОЗРОБОК С.М. Щегель <i>ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»</i>	36
ПРО ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СИСТЕМИ «ДЕРЖАВА-ОСВІТА-БІЗНЕС» С.І. Бай <i>Київський національний торговельно-економічний університет</i>	39
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ М.Л. Васильєв, В.П. Якобчук, М.Ф. Плотнікова <i>Житомирський національний агроекологічний університет, ВГО «Народний рух захисту Землі»</i> ...	42
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ Я.В. Гонтарук <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	46
МЕДИЦИНА ГРАНИЧНИХ СТАНІВ – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ГАЛУЗІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В.О. Коробчанський <i>Харківський національний медичний університет</i>	51
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОНАХТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК Н.М. Поварова, О.І. Данилова <i>Одеська національна академія харчових технологій</i>	55
УЧАСТЬ ЗВО У МІСЦЕВОМУ І РЕГІОНАЛЬНОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ Ж.В. Гарбар <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	58
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ АКАДЕМІЧНИХ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У.Б. Бережницька	

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Я.В. Гонтарук

Вінницький національний аграрний університет

Академічне підприємництво на цей час є засобом інтеграції науки та виробництва з метою пришвидшеного впровадження наукових розробок у виробничий процес та додатковим джерелом заробітку для закладів вищої освіти.

На думку О.О. Романовського, причини переходу ЗВО більшості країн світу на комерційну форму навчання і необхідність упровадження в них інноваційного академічного підприємництва зумовлені економічними негараздами і суперечностями в суспільстві. Серед них:

1) постійні економічні кризи і недостатні бюджетні асигнування на фінансування системи освіти і, в першу чергу, вищої освіти при тому, що вища освіта є необхідною для отримання великої кількості професій (спеціальностей), вона більше не розглядається державами (урядами держав) багатьох країн як «необхідне благо, яке має надаватися державою безкоштовно» (наприклад, початкова і середня освіта; фінансова допомога для безробітних; недороге або зовсім безкоштовне медичне обслуговування для бідних, безкоштовне харчування, одяг та інші безкоштовні послуги з боку держави для нужденних громадян). Від зобов'язань надання безкоштовної вищої освіти для своїм громадянам економічно розвинені держави поступово переходять до взяття на себе зобов'язань з надання рівних можливостей та доступу до вищої освіти усім верствам населення своєї країни. Таким чином, вища освіта розглядається вже більше як приватне, а не суспільне благо, а суспільство має тільки забезпечити рівний доступ до нього усім своїм громадянам. Крім того, товарно-грошові відносини в процесі надання вищої освіти (контракти на надання/отримання освітніх послуг) вже давно перетворили вищу освіту на продукт-послугу, при наданні якої існують як «замовник», так і «виконавець».

2) Надання громадянам деяких економічно розвинених країн практично безкоштовної освіти з можливістю ще й отримувати стипендію (від ЗВО, держави або фондів та спонсорів) веде до небажання багатьох студентів швидко завершувати навчання у ЗВО, укладатися у визначенні терміни (бакалавр – від 3,5 до 4 років, магістр – від 1 до 2 років) і призводить до розтягування періоду їх навчання (кращий приклад – ФРН). Система надання безкоштовної вищої освіти всім охочим призводить до порушення ринкових механізмів і балансу інтересів громадян і суспільства: платники податків оплачують додаткові роки навчання таких студентів; ЗВО своєчасно не готують фахівців необхідних професій для наявного ринку праці; такі "горе-студенти" навмисно затягують період свого навчання, щоб якомога довше не розпочинати до самостійного життя та виконання самостійної (професійної) діяльності.

3. Світові процеси глобалізації, об'єднання Європи, стрімке зростання чисельності населення азіатських і східних країн, воєнні конфлікти призводять до значної й неконтрольованої міграції мільйонів громадян з бідніших до більш

заможних країн головним чином до економічно розвинених держав світу. мігрують і молоді люди студентського віку, навчання яких за рахунок бюджету в демократичних країнах виявляється надзвичайно обтяжливою для їх корінних громадян – платників податків. У зв'язку з цим основні цінності демократії – свободи, вільні і рівні можливості для всіх і кожного – вступають у протиріччя з економічними інтересами корінних громадян, які в умовах економічних негараздів за рахунок своїх податків мають оплачувати навчання іноземців. Фінансова підтримка емігрантів та іноземців за рахунок своїх власних податків стає небажаною для резидентів економічно розвинених країн як за соціально-політичними мотивами (різні культурні традиції, відмінності в релігії і ставленні до демократичних цінностей, приналежність де когось із емігрантів до криміногенних угруповань), так і суто економічними (поява нових конкурентів на ринку праці цих держав, витіснення місцевих працівників і збільшення числа безробітних серед корінного населення).

4. Головними ж і першочерговими проблемами всього людства в умовах глобалізації є перенаселення Землі і нестача продуктів харчування, екологічна небезпека життя населення планети, моральне розкладання суспільства і, як наслідок, порушення важелів моральної рівноваги в сфері економіки, споживання, а також – майже в усіх сферах людського життя. Тому проблема – «за які (або за чий) кошти надавати вищу освіту» – переходить з площини морально-етичної (або політичної) у винятково економічну і виглядає досить другорядною на тлі дійсних загроз існуванню життя на планеті. При цьому, підкреслимо, що вища освіта покликана випереджати за всіма напрямками розвиток людства і бути головним чинником, що сприяє подоланню конфліктів і негараздів у суспільстві, а також інтенсивному використанню природних ресурсів Землі [1].

Учені визначали головні риси і властивості підприємницьких ЗВО риси й характеристики і дійшли до висновку, що підприємницькими вважаються ЗВО:

- які заробляють кошти під час здійснення своєї статутної академічної діяльності – навчальної роботи (підготовка фахівців різних рівнів із наданням різних наукових ступенів), наукових досліджень (пошуку та генерації нових знань), дослідно-конструкторської і науково-виробничої діяльності (науково-технічні та інженерні розробки, створення новітніх технологій, методів і методик), досягають соціального ефекту у процесі громадської, суспільної та виховної роботи;
- що сповідують академічний капіталізм, підпорядковуються корпоративній підприємницькій культурі та успішно функціонують в умовах академічного капіталізму;
- що вдало комерціалізують результати своїх НДДКР (R&D) та ефективно використовують свої основні і допоміжні ресурси в комерційних цілях;
- які успішно розвивають і впроваджують інновації (інноваційні технології), спін-офф (спін-аут) підприємства і запускають стартові (стартап) кампанії (отримуючи від цього економічний ефект);
- що успішно знаходять і використовують додаткові (диверсифіковані) джерела фінансування своєї статутної академічної діяльності;

- що мають підприємницьке бачення та підприємницькі навички (риси характеру), знаходять і ефективно використовують підприємницькі можливості, у своїй освітньо-науковій діяльності застосовують підприємницькі прийоми і у складі яких на головних позиціях знаходяться підприємці – найвищі управлінці (керівники директорату), керівники підрозділів, співробітники структурних одиниць (підрозділів);

- які активно навчають студентів усіх категорій і слухачів курсів підприємництва і наукам з організації та управління бізнесом, створюють бізнес-інкубатори, запрошують до викладацької роботи і практичного керівництва провідних (успішних) підприємців;

- які мають тісні зв'язки з промисловістю і бізнесом, активно сприяють місцевому / регіональному інноваційному розвитку та економічному зростанню нації;

- випускники яких є результативними підприємцями, бізнесменами тощо [2].

Оскільки Україна є аграрноорієнтованою державою то розвиток академічного підприємництва в сільськогосподарських вишах є пріоритетом для розвитку економіки.

Донесення до виробників ідей академічного підприємництва на сьогодні час здійснюється завдяки участі вишах в різноманітних заходах.

Яскравим свідченням стрімкого розвитку академічного підприємництва є його прискорений розвиток у ВНАУ. Завдяки фінансовій підтримці керівництва ВНАУ та залучених спонсорських коштів, голосуванню, команда молодих науковців представила вітчизняну розробку у Копенгагені (Данія) протягом 6-12 жовтня 2018 року на University Startup World Cup 2018 та здобула перемогу у номінації Social Media Award з рекордною кількістю голосів підтримки – понад 16 тис.

Черговим визнанням молодих винахідників став Міжнародний молодіжний конкурс «Startup-проект», який проходив у рамках реалізації проекту «Вищі навчальні заклади для молодіжного підприємництва» за програмою Erasmus+ 12-14 листопада 2018 серед 87 стартапів у фіналі конкурсу були представлені 3 стартапи ВНАУ, серед яких один «Автоматизована гідроферма з можливістю віддаленого керування (GET ECO)» здобула бронзу.

До TOP-5 кращих інноваційних розробок України розроблений у ВНАУ вібротлин, який представлений на обгортці журналу II тому Інноваційних розробок закладів вищої освіти та науковий установ України, як один із 5 найуспішніших інноваційних проектів України.

На теперішній час проходить активне просування цих розробок на ринку передових технологій України.

Розвиток академічного підприємництва в аграрних вишах доцільно проводити в наступний напрямках:

- вирощування нових сортів зернових та технічних культур, адаптованих до наших українських природно-кліматичних умов;

- виведення нових порід тварин;

- створення засобів механізації сільськогосподарського виробництва насамперед для особистих селянських господарств пристосованих до обробітку порівняно не великих посівних площ та невисокої вартості
- створення технологічних ліній для переробки сільськогосподарської продукції;
- розробка організаційно-економічних механізмів створення підприємств із закритого циклу переробки продукції сільського господарства;
- створення техніко-економічних проектів з обґрунтування перспектив виробничої реструктуризації спиртових заводів із переходом їх на енергоощадні технології (створення проектів з переформатування заводів на виробництво біоетанолу та виробництво з побічної продукції біогазу).

Селекція нових сортів рослин та виведення нових порід тварин дасть можливість зменшити витрати підприємств на дорогий посадковий матеріал що на сьогодні імпортується та дасть поштовх до розвитку галузі тваринництва.

Шляхом обрахунків, представлених у таблиці 1, можна зробити висновок, що переробка зернових дасть можливість забезпечити потреби економіки в високооктановому паливі, залучити в повною мірою потужності ДП «Укрспирт», збільшити зайнятість населення, а також отримати понад 37 млн.тон побічної продукції у вигляді барди яка є висококонцентрованим кормом для тварин та ідеальним мінеральним добривом.

Таблиця 1

Розрахунок економічної доцільності переробки зернових

Експорт зернових, тон	Потенційний обсяг виробництва біоетанолу, л.
42499000	15724630000 (11,64 млн. тон)
Експорт зернових, млрд., дол.	Потенційна вартість переробленої основної продукції (середня ціна на біетанол 20,7грн/л)
6,8 млрд. дол. (при курсі 28,2грн/дол. 191,76млр.грн.)	325,5 млрд.грн. (11,5 млрд.дол.)

Створення переробних підприємств із переробки олії на біодизель, окрім збільшення валового продукту на більш як 2 млрд. дол., дасть можливість забезпечити повну енергонезалежність сільського господарства (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахунок економічної доцільності переробки олії на біодизель

Експорт олії, тон	Потенційний обсяг виробництва біодизеля, т.
5988000	5988000
Експорт олії, млрд., дол.	Потенційна вартість переробленої основної продукції (середня ціна на біодизеля 31грн/л)
4,6 млрд. дол. (при курсі 28,2/дол. 130,1млр.грн.)	185,6 млрд.грн. (6,6 млрд.дол.)

Розвиток переробки олійних культур для енергетичних потреб економіки

держави дасть можливість не лише забезпечити енергетичну незалежність насамперед самого сільського господарства, але матиме і наступні позитивні наслідки:

- забезпечення промисловості замовленнями, адже потрібна досить значна кількість установок для переробки;
- зростання рівня зайнятості населення в сільській місцевості (більшість установок будуть забезпечувати потреби в пальному насамперед в сільському господарстві);
- забезпечення галузі тваринництва висококонцентрованими кормами у вигляді макуха (побічна продукція при переробці олійних);
- розвиток спиртової галузі як виробника спирту для переробки олії на біодизель;
- додаткове виробництво близько 600 тис. тон гліцерину для потреб парфумерної промисловості.

Розробка відповідної документації з організації даних технологічних ліній та проведенні виробничої реструктуризації підприємств є першочерговим завданням для науковців аграрних вишів.

Список використаної літератури:

1. Романовський О.О. Розвиток академічного підприємництва і підприємницьких вищих навчальних закладів в умовах глобалізації. О. О. Романовський. // Ефективна економіка. - 2015. - № 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_17
2. Романовський О.О. Базові поняття та визначення підприємницького ЗВО / О.О. Романовський // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1628>.
3. Статистичний збірник «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України». Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. Київ 2018. 59 с.